Lietas Nr. A420203615
Lietas arhīva Nr. A42-02036-15/5

**SPRIEDUMS**
**Latvijas tautas vārdā**

Rīgā 2015.gada 23.oktobrī

Administratīvā rajona tiesa
šādā sastāvā: tiesnese Aija Pāvele,

piedaloties pieteicējam /pers. A/ un viņa pilnvarotajai pārstāvei /pers. B/, atbildētājas Latvijas Republikas pusē pieaicinātās iestādes Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras pārstāvei /pers. C/,

atklātā tiesas sēdē izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz /pers. A/ pieteikumu par Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras labvēlīga administratīvā akta izdošanu, ar kuru /pers. A/ atmaksātu nepamatoti ieturētās valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas par 2010.gadu 267,08 *euro* apmērā un par 2011.gadu – 1094,35 *euro* apmērā un atjaunotu Valsts sociālās apdrošināšanas datu bāzē Latvijā veiktās sociālās apdrošināšanas iemaksas par apdrošināšanas periodu Latvijas Republikā no 2010.gada 9.janvāra līdz 5.septembrim 668,17 *euro*.

**Aprakstošā daļa**

[1] Ar Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras Iemaksu nodaļas 2014.gada 3.oktobra lēmumu Nr.14/2141681 (turpmāk – sākotnējais lēmums) atteikts atmaksāt /pers. A/ valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas (turpmāk – VSAOI).

Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūrā (turpmāk – VSAA) 2014.gada 22.oktobrī saņemts /pers. A/ iesniegums, kurā viņš apstrīdēja sākotnējo lēmumu un lūdza atmaksāt VSAOI.

Ar VSAA direktores 2015.gada 27.marta lēmumu Nr.09-7/2307 (turpmāk - Lēmums) nolemts atstāt negrozītu Sākotnējo lēmumu. Lēmums pamatots ar to, ka ir konstatēts, ka /pers. A/ darba ienākumi un obligātās iemaksas par 2010.gadu un 2011.gadu pie darba devēja ir reģistrētas 0,00 *euro* apmērā, līdz ar to /pers. A/ nav pārmaksātās VSAOI, kuras VSAA būtu jāatmaksā.

[2] Administratīvajā rajona tiesā 2015.gada 13.aprīlī saņemts pieteicēja pieteikums par VSAA labvēlīga administratīvā akta izdošanu, ar kuru /pers. A/ atmaksātu nepamatoti ieturētās VSAOI par 2010.gadu 267,08 *euro* apmērā un par 2011.gadu – 1094,35 *euro* apmērā un atjaunotu valsts sociālās apdrošināšanas datu bāzē Latvijā veiktās sociālās apdrošināšanas iemaksas par apdrošināšanas periodu Latvijas Republikā no 2010.gada 9.janvāra līdz 5.septembrim 668,17 *euro*.

[2.1] Lēmums pieņemts, neievērojot Administratīvā procesa likumā noteiktos administratīvā procesa principus – privātpersonu tiesību ievērošanas principu, tiesiskuma principu, patvaļas aizlieguma principu, likuma atrunas principu un tiesiskās paļāvības principu.

[2.2] VSAA pie vienādiem apstākļiem ir pieņēmusi dažādus lēmumus. Vispirms pieņēma lēmumu atteikt pagarināt lēmuma pieņemšanas termiņu, bet pēc tam pieņēma lēmumu atteikt atmaksu, tādējādi nepamatoti novilcinot laiku.

[2.3] /pers. A/ no 2010.gada 9.janvāra līdz 2010.gada 5.septembrim strādāja algotu darbu SIA „Riko Byggservice" ar darba izpildes vietu Latvijā un bija pakļauts sociālajai apdrošināšanai Latvijas Republikā, bet Valsts ieņēmumu dienests atļāva veikt labojumus darba devēja ziņojumos un izslēgt no tiem pieteicēja Latvijā gūto ienākumu un ieturētās VSAOI, tādējādi pārkāpjot pieteicēja tiesības uz valsts sociālo apdrošināšanu par šo periodu.

Laika periodā no 2010.gada 6.septembra līdz 2011.gada 31.decembrim /pers. A/ strādāja Norvēģijā, līdz ar to VSAOI maksājumi Latvijā viņam nebija jāveic.

[3] Administratīvajā rajona tiesā 2015.gada 19.maijā saņemts VSAA paskaidrojums par pieteikumu. VSAA pieteikumu neatzīst uz Lēmumā norādīto argumentu pamata.

[4] Tiesas sēdē pieteicējs pieteikumu uzturēja uz pieteikumā norādīto argumentu pamata.

Tiesas sēdē atbildētāja pārstāve pieteikumu neatzina, pamatojoties uz Lēmumā un rakstveida paskaidrojumos norādītajiem argumentiem.

**Motīvu daļa**

[5] Tiesa, izvērtējot lietas apstākļus un lietā esošos pierādījumus, secina, ka pieteikums ir noraidāms.

[6] Tiesa lietā konstatē turpmāk minētos faktus.

[6.1] Pietiecējs laika periodā no 2010.gada 13.janvāra līdz 2010.gada 29.janvārim un no 2010.gada 9.marta līdz 2010.gada 5.septembrim strādāja algotu darbu SIA „Riko Byggservice" ar darba izpildes vietu Latvijā un bija pakļauts sociālajai apdrošināšanai Latvijas Republikā, savukārt, laika periodā no 2010.gada 6.septembra līdz 2011.gada 31.decembrim /pers. A/ strādāja Norvēģijā, līdz ar to VSAOI maksājumi Latvijā viņam nebija jāveic.

[6.2] SIA „Riko Byggservice" iesniedza pirmreizējus darba devēja ziņojumus, uzrādot darba ņēmējam /pers. A/ par 2010.gada janvāri aprēķinātos darba ienākumus Ls 390 un VSAOI Ls 129,05, par 2010.gada martu – ienākumus Ls 133,04 un VSAOI Ls 44,02, par 2010.gada aprīli –ienākumus Ls 180 un VSAOI Ls 59,56, par 2010.gada maiju – ienākumus Ls 180 un VSAOI Ls 50,56, par 2010.gada jūniju – ienākumus Ls 180 un VSAOI

59,56, par 2010.gada jūliju – ienākumus Ls 180 un VSAOI 59,56, par 2010.gada augustu – ienākumus Ls 180 un VSAOI Ls 59,56, par 2010.gada septembri ienākumus Ls 543,73 un VSAOI 179,59, par 2010.gada oktobri – ienākumus Ls 600 un VSAOI 198,54, par 2010.gada novembri – ienākumus Ls 600 un VSAOI 198,54, par 2010.gada decembri – ienākumus Ls 342,86 un VSAOI Ls 113,45, par 2011.gada janvāri – ienākumus Ls 428,57 un VSAOI Ls 150,38, par 2011.gada februāri – ienākumus Ls 600 un VSAOI Ls 210,54, par 2011.gada martu – ienākumus Ls 600 un VSAOI Ls 210,54, par 2011.gada aprīli – ienākumus Ls 378,95 un VSAOI Ls 132,97, par 2011.gada maiju – ienākumus Ls 600 un VSAOI Ls 210,54, par 2011.gada jūniju – ienākumus Ls 600 un VSAOI Ls 210,54, par 2011.gada jūliju – ienākumus Ls 114,29 un VSAOI Ls 40,10, par 2011.gada augustu – ienākumus Ls 1004,57 un VSAOI Ls 352,50, par 2011.gada septembri – ienākumus Ls 600 un VSAOI Ls 210,54, par 2011.gada oktobri – ienākumus Ls 600 un VSAOI Ls 201,54, par 2011.gada novembri – ienākumus Ls 600 un VSAOI Ls 201,54 un par 2011.gada decembri – ienākumus Ls 342,86 un VSAOI Ls 122,25.

[6.3] Laika periodā no 2010.gada 9.septembra līdz 2011.gada 31.decembrim valsts sociālās apdrošināšanas iemaksas un iedzīvotāju ienākuma nodoklis no /pers. A/ darba algas tika ieturēts gan Latvijā, gan Norvēģijā.

[6.4] 2012.gada 3.septembrī /pers. A/ izbeidzis darba tiesiskās attiecības ar SIA „Riko Byggservice".

[6.5] Ar 2012.gada 21.decembra vēstuli Nr.8.4-7/109059, Valsts ieņēmumu dienests atļāva SIA „Riko Byggservice" iesniegt precizētus darba devēja ziņojumus un ziņas par darba ņēmējiem par periodu no 2010.gada janvāra līdz 2011.gada decembrim par tiem darbiniekiem, kas šajā taksācijas periodā bija nodarbināti Norvēģijas Karalistē. Tādējādi /pers. A/ laika periodā no 2010.gada janvāra līdz 2011.gada decembrim aprēķinātie darba ienākumi un VSAOI tika norādīti Ls 0,00.

[6.6] Valsts ieņēmumu dienests radušos VSAOI pārmaksu (gan darba devēja daļu, gan darba ņēmēja daļu) novirzīja SIA „Riko Byggservice" citu nodokļa parādu segšanai.

[7] Lietā ir pārbaudāms, vai VSAA bija pamats pieņemt lēmumu par VSAOI pārmaksas atmaksu pieteicējam.

[8] Likuma „Par valsts sociālo apdrošināšanu" 21.[1]panta pirmā un otrā daļa noteic, ka pārmaksātās obligātās iemaksas aprēķina un atmaksā aģentūra Ministru kabineta noteiktajā kārtībā. Vienlaikus minētā likuma 23.panta trešā daļa paredz, ka Valsts ieņēmumu dienests Ministru kabineta noteiktajā kārtībā sniedz aģentūrai ziņas par veiktajām sociālās apdrošināšanas iemaksām.

Ministru kabineta 2010.gada 5.oktobra noteikumu Nr.951 „Kārtība, kādā Valsts ieņēmumu dienests sniedz Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūrai ziņas par valsts sociālās apdrošināšanas obligātajām iemaksām" 2.1.apakšpunkts paredz, ka Valsts ieņēmumu dienests sniedz aģentūrai ziņojumu par obligātajām iemaksām no darba ņēmēju darba ienākumiem. Atbilstoši minēto Ministru kabineta noteikumu 4.punktam aģentūra pārbauda un reģistrē iesniegtās ziņas, kā arī aprēķina obligāto iemaksu objektu.

Savukārt Ministru kabineta 2000.gada 2.maija noteikumu Nr.164 „Kārtība, kādā tiek aprēķinātas un atmaksātas pārmaksātās valsts sociālās apdrošināšanas iemaksas" (turpmāk – noteikumi Nr.164) noteikumu 3.punkts noteic, ka personas pārmaksātās obligātās iemaksas un pārmaksātās brīvprātīgās iemaksas aprēķina un personai atmaksā Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūra.

Minēto noteikumu 8.punkts noteic, ka aģentūra līdz kalendāra gadam sekojošā gada 1.aprīlim aprēķina pārmaksātās obligātās iemaksas, ņemot vērā sociāli apdrošinātās personas kontā reģistrēto obligāto iemaksu objektu un veiktās obligātās iemaksas.

No minētajām tiesību normām izriet, ka pārmaksātās VSAOI aprēķina un atmaksā aģentūra, balstoties uz dienesta sniegtajām ziņām par veiktajām VSAOI.

[9] Iemesls, kura dēļ aģentūra ir atteikusies atmaksāt pieteicējam VSAOI pārmaksu, ir apstāklis, ka atbilstoši Valsts ieņēmumu dienesta sniegtajām aktuālajām ziņām pieteicējam pie SIA „Riko Byggservice" par 2010. un 2011.gadu nav reģistrētas obligātās iemaksas, proti, nav pārmaksas, kuru atmaksāt. Pašu faktu, ka VSAOI uz pieprasījuma iesniegšanas brīdi dienestā ir reģistrētas kā vienādas ar nulli, pieteicējs neapstrīd. Taču pieteicējs norāda, ka dienests SIA „Riko Byggservice" iesniegtos darba devēja ziņojumu labojumus, ar kuriem sākotnējos ziņojumos norādītās pieteicējam izmaksātās summas un no tām aprēķinātās un budžetā samaksātās obligātās iemaksas pielīdzinātas nullei, izpildei pieņēmis prettiesiski. Proti, pieteicējs savas tiesības uz VSAOI pārmaksas atmaksu pamato ar argumentiem par to, ka dienests ir rīkojies prettiesiski, ļaujot SIA „Riko Byggservice" precizēt darba devēja ziņojumus par pieteicējam izmaksātajām summām un novirzot pieteicēja VSAOI daļu darba devēja citu nodokļu parādu segšanai.

[10] Saskaņā ar likuma „Par valsts sociālo apdrošināšanu" 13.panta pirmo daļu darba devēji un pašnodarbinātie tiek reģistrēti Valsts ieņēmumu dienesta Nodokļu maksātāju reģistrā Ministru kabineta noteiktajā kārtībā. Savukārt minētā likuma 20.panta pirmā līdz ceturtā daļa noteic, ka darba devējs aprēķina obligātās iemaksas, kas jāveic par katru darba ņēmēju un darba ņēmējam.

Minētā likuma 20.[1]panta pirmā un otrā daļa noteic, ka darba devējam ir tiesības precizēt darba ņēmēja ienākumus un obligātās iemaksas. Minētā panta trešā daļa noteic, ka papildus šā panta pirmajā un otrajā daļā noteiktajam Ministru kabinets nosaka gadījumus, kad Valsts ieņēmumu dienests, darba devējs un maksātnespējas procesa administrators precizē darba ņēmēja darba ienākumus un obligātās iemaksas.

Ministru kabineta 2010.gada 7.septembra noteikumi Nr.827 „Noteikumi par valsts sociālās apdrošināšanas obligāto iemaksu veicēju reģistrāciju un ziņojumiem par valsts sociālās apdrošināšanas obligātajām iemaksām un iedzīvotāju ienākuma nodokli" (turpmāk – noteikumi Nr.827) nosaka kārtību, kādā: reģistrē obligāto iemaksu veicējus, tostarp darba devējus un darba ņēmējus (1.1.apakšpunkts), iesniedz darba devēja ziņojumu par obligātajām iemaksām no darba ņēmēju darba ienākumiem, iedzīvotāju ienākuma nodokli un uzņēmējdarbības riska valsts nodevu pārskata mēnesī (1.2.apakšpunkts), iesniedz ziņas par darba ņēmējiem (1.3.apakšpunkts), precizē darba ņēmēja darba ienākumus un obligātās iemaksas, kā arī nosaka īpašus gadījumus, kuros darba devējs precizē darba ņēmēja darba ienākumus un obligātās iemaksas par iepriekšējiem pārskata mēnešiem (1.4.apakšpunkts).

Saskaņā ar noteikumu Nr.827 21.punktu darba devējs (maksātnespējas procesa administrators) katru mēnesi līdz datumam, kas noteikts kā ikmēneša obligāto iemaksu veikšanas termiņš, iesniedz Valsts ieņēmumu dienestā darba devēja ziņojumu, norādot ziņojumā informāciju par obligātajām iemaksām no darba ņēmēju darba ienākumiem. Noteikumu 30.punkts paredz, ka darba ņēmēja darba ienākumus un obligātās iemaksas par iepriekšējiem pārskata mēnešiem precizēt saskaņā ar likuma „Par valsts sociālo apdrošināšanu" 20.[1]panta trešo daļu ir tiesīgs Valsts ieņēmumu dienests, darba devējs (maksātnespējas administrators) vai bijušais darba devējs.

[11] No noteikumu Nr.827 normām kopumā izriet, ka darba devējam ir pienākums katru darba ņēmēju reģistrēt dienestā, sniedzot ziņas par personām, kuras uzsāk darbu, un darba ņēmējiem, kuri mainījuši vai zaudējuši darba ņēmēja statusu, kā arī katru mēnesi iesniegt darba devēja ziņojumus.

Noteikumos Nr.827 8.5.punktā ir paredzēts tikai viens gadījums, kad Valsts ieņēmumu dienestam noteiktos apstākļos ir pamats pieņemt un reģistrēt paša darba ņēmēja iesniegumu – par darba ņēmēja statusa zaudēšanu (*skat. piemēram, Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamenta 2013. gada 20. decembra lēmuma lietā Nr. SKA-1041/2013 6. punktu un 2014. gada 11. jūlija lēmuma lietā Nr. SKA-468/2014 7. punktu*).

Tātad tiesību normās paredzēts darba devēja pienākums reģistrēt dienestā ziņas par darba ņēmējiem, attiecīgi dienests reģistrē no darba devēja saņemtās ziņas. Tikai noteikumu Nr.827 8.5.punktā minētajā gadījumā dienests reģistrē ziņas par darba ņēmēja statusa zaudēšanu, pamatojoties uz paša darba ņēmēja iesniegumu, proti, ja darba devējs šādas ziņas nav sniedzis un nesniedz arī pēc dienesta brīdinājuma.

No iepriekš minētā secināms, ka darba ņēmējam nav subjektīvo tiesību iesniegt un prasīt dienestam reģistrēt ziņas par sevi, izņemot noteikumu Nr.827 8.5.punktā paredzētajā gadījumā. Tāpat no iepriekš minētā izriet secinājums, ka pieteicējam nav tiesību iejaukties darba devēja un dienesta tiesiskajās attiecībās attiecībā uz informācijas sniegšanu un reģistrēšanu. Konkrētajā gadījumā nodokļu maksātājs ir pieteicēja darba devējs – SIA „Riko Byggservice".

Nodokļu maksātājam ir bijis pienākums iesniegt dienestam darba devēja ziņojumus, kā arī tiesības tos precizēt. Nodokļu maksātājs ir atbildīgs par iesniegtajiem ziņojumiem un to precizējumiem. Ņemot vērā to, ka SIA „Riko Byggservice" ir privāto tiesību subjekts, tās darba devēja ziņojumi un to precizējumi nodokļu administrācijas iestādei neietilpst administratīvās tiesas kontrolē. Tas ir, tiesa, izskatot konkrēto lietu, nevar noteikt saistošus pienākumus attiecībā pret privāto tiesību subjektu. Tāpat tiesa, izskatot konkrēto lietu, nevar uzdot saistošus pienākumus nodokļu administrācijas iestādei par elektroniskajā datu sistēmā iekļauto datu precizēšanu, jo no iepriekš minētajām tiesību normām neizriet, ka pieteicējam (darba ņēmējam) būtu tiesības prasīt pārvērtēt darba devēja kā nodokļu maksātāja sniegto datu reģistrāciju dienesta informācijas sistēmās.

Līdz ar to secināms, ka SIA „Riko Byggservice" iesniegtie darba devēja ziņojumu precizējumi, kurus dienests ir pieņēmis izpildei, ir ņemami vērā kā noticis fakts (*fait accompli*), kas šīs lietas ietvaros nav pārvērtējams, jo pieteicējam nav no tiesību normām izrietošu tiesību prasīt šādu pārvērtēšanu.

Tādējādi atzīstams, ka ievērojot to, ka uz pieteicēja iesnieguma par VSAOI pārmaksas pieprasīšanas brīdi pieteicēja VSAOI pie SIA „Riko Byggservice" 2010. un 2011.gadā bija vienādas ar nulli, VSAA nebija pamats pieņemt lēmumu par VSAOI atmaksu pieteicējam.

[12] Attiecībā uz pieteikumu daļā par pienākuma uzlikšanu VSAA atjaunot sociālās apdrošināšanas iemaksas par apdrošināšanas periodu Latvijas Republikā no 2010.gada 9.janvāra līdz 5.septembrim 668,17 *euro* apmērā, tiesa konstatē turpmāk minēto.

Administratīvā procesa likuma 7.pants noteic, ka iestādes un tiesas rīcībai jāatbilst tiesību normām. Iestāde un tiesa darbojas normatīvajos aktos noteikto pilnvaru ietvaros un savas pilnvaras var izmantot tikai atbilstoši pilnvarojuma jēgai un mērķim.

VSAA kompetence noteikta Ministru kabineta 2012.gada 18.decembra noteikumos Nr.911 „Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras nolikums". Minētajā nolikumā nav noteikts, ka VSAA administrē VSAOI.

Saskaņā ar likuma „Par Valsts ieņēmumu dienestu" 1.pantu Valsts ieņēmumu dienests ir finanšu ministra padotībā esoša tiešās pārvaldes iestāde, kas nodrošina nodokļu maksājumu un nodokļu maksātāju uzskaiti, valsts nodokļu, nodevu un citu valsts noteikto obligāto maksājumu iekasēšanu Latvijas Republikas teritorijā, kā arī iekasē nodokļus, nodevas un citus obligātos maksājumus Eiropas Savienības budžetam, īsteno muitas politiku un kārto muitas lietas. Tādējādi secināms, ka tieši Valsts ieņēmumu dienests administrē VSAOI valstī.

VSAA nav tiesības ne atjaunot, ne dzēst VSAOI par kādu personu, tādējādi nav pamats uzdot VSAA par pienākumu atjaunot pieteicējam sociālās apdrošināšanas iemaksas par apdrošināšanas periodu Latvijas Republikā no 2010.gada 9.janvāra līdz 5.septembrim 668,17 *euro*.

[13] Pārējie pieteicēja izteiktie argumenti nevar ietekmēt lietas iznākumu, tāpēc tiesa tos nevērtē. Tostarp lietas, iznākumu neietekmē tas, vai par pieteicēju ir vai nav samaksāti nodokļi Norvēģijā. Neatkarīgi no šī apstākļa dienestā reģistrētās pieteicēja obligātās iemaksas pie darba devējas SIA „Riko Byggservice", ir vienādas ar nulli. Līdz ar to pieteikums ir noraidāms.

**Rezolutīvā daļa**

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 246.-251.pantu un 289.-291.pantu, Administratīvā rajona tiesa

**nosprieda**

**noraidīt** /pers. A/ pieteikumu par Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras labvēlīga administratīvā akta izdošanu, ar kuru /pers. A/ atmaksātu nepamatoti ieturētās valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas par 2010.gadu 267,08 *euro* apmērā un par 2011.gadu – 1094,35 *euro* apmērā un atjaunotu Valsts sociālās apdrošināšanas datu bāzē Latvijā veiktās sociālās apdrošināšanas iemaksas par apdrošināšanas periodu Latvijas Republikā no 2010.gada 9.janvāra līdz 5.septembrim 668,17 *euro*.

Spriedumu var pārsūdzēt Administratīvajā apgabaltiesā viena mēneša laikā no tā sastādīšanas dienas, iesniedzot apelācijas sūdzību Administratīvās rajona tiesas Rīgas tiesu namā.

Tiesnese A.Pāvele